รูปแบบการบริหารงานสุขภาวะของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จังหวัดแม่ฮ่องสอน

HEALTH MANAGEMENT MODEL OF SUKSA SONGKHRO SCHOOL, MAE HONG SON PROVICE

[1]คมศิลป์ ประสงค์สุข, [2]ประพันธ์ ธรรมไชย, [3]ณัฏฐพร จักรวิเชียร,

[4]วีรวิชญ์ ปิยนนทศิลป์ และ [5]พงศ์กรณ์ ทิพย์ปัญญา

Komsin Prasongsuk[1] Prapun Thammachai[2] Nattporn Chugwichean[3]

.Weerawit Piyanonthasin[4] Pnogkorn Thippanya[5]

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน

Chiang Mai Rajabhat University Mae Hong Son Campus

[1]kom4886@gmail.com

Received: June 28, 2024; **Revised**: July 25, 2024; **Accepted**: August 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหา การประเมินเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงาน สุขภาวะของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 4 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ตารางวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล และแบบสอบถามแบบปลายเปิด ผลการวิจัยพบว่า

[1] อาจารย์ ดร. วิทยาลัยแม่ฮ่องสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

[2] รองศาสตราจารย์ ดร. วิทยาลัยแม่ฮ่องสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

[3] อาจารย์ ดร. วิทยาลัยแม่ฮ่องสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

[4] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิทยาลัยแม่ฮ่องสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

[5] อาจารย์ วิทยาลัยแม่ฮ่องสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

1) ผลการศึกษาสภาพและปัญหา 1.1 สภาพการบริหารบุคลากร มีการแบ่งภาระหน้าที่ชัดเจน แต่ยังขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะในการส่งเสริมให้นักเรียนทั้งร่างกายและจิตใจ และขาดการได้รับการกระตุ้นจิตสาธารณะ 1.2 การบริหารงานทั่วไป ขาดกระบวนการทำงานเป็นทีม ขาดบุคลากรที่รับผิดชอบงานโภชนาการโดยตรง ขาดระบบการกำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับสุขภาวะ 1.3 การบริหารสิ่งแวดล้อมขาดการกำหนดแผนการพัฒนาอาคารสถานที่และความปลอดภัยที่ชัดเจน 1.4 สภาพการบริหารงานชุมชน ได้รับการสนับการสนับสนุนจากชุมชนร่วมกับปราชญ์ชาวบ้านเป็นครั้งคราว ด้วยเหตุการยากลำบากทางคมนาคมและความหลากหลายทางชนชาติพันธุ์ 1.5 สภาพกระบวนการบริหาร ยังไม่ได้คำนึงถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ในการจัดทำแผนสุขภาวะที่เกิดขึ้น ด้วยเหตที่ยังขาดทีมงานด้านสุขภาวะ ขาดการวางแผนงานต่าง ๆ 2) ผลการพัฒนารูปแบบ โดยการใช้เทคนิคเดลฟาย 2 องค์ประกอบ 1) ภารกิจที่ต้องดำเนินการ ได้แก่ งานบริหารงานบุคลากร งานบริหารทั่วไป งานบริหารสิ่งแวดล้อม และงานบริหารชุมชน และ 2) กระบวนการบริหาร มี 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การจัดองค์กร การนำปฏิบัติ และการควบคุม พบว่า ในด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความถูกต้อง ทั้งในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบ การบริหารงานสุขภาวะ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์

Abstract

This research have a purpose To study conditions and problems Evaluation to develop management models Health conditions of Suksasongkroh School, Mae Hong Son Province Using a research and development model The sample group included 4 administrators of Suksa Songkhro School, Mae Hong Son Province, and the Basic Education Commission. Teachers and educational personnel Research tools include data analysis and synthesis tables. and open-ended questionnaires The results of the research were found: 1) Results of the study of conditions and problems 1.1 Conditions of personnel management There is a clear division of responsibilities. But there is still a lack of knowledge, understanding and skills to encourage students both physically and mentally. and lack of public

mental stimulation 1.2 General administration Lack of teamwork process Lack of personnel directly responsible for nutrition work Lack of governance system Monitor and evaluate performance regarding health. 1.3 Environmental management lacks clear plans for building development and safety. 1.4 Conditions of community administration. Received support from the community together with local philosophers from time to time. Due to transportation difficulties and ethnic diversity. 1.5 Administrative process conditions Strengths, weaknesses, opportunities, and threats have not been taken into account in preparing the resulting health plan. Due to the lack of a health team Lack of planning for various activities 2) Results of model development By using the Delphi technique, there are 2 components: 1) The tasks that must be carried out include personnel management. General administrative work Environmental management work and community administration work, and 2) the administrative process has 4 steps: planning, organizing, implementing, and controlling. It was found that in terms of usefulness feasibility, suitability, and correctness Both overall and in each aspect, every aspect is at the highest level.

Keywords: model, Health management, Suksa Songkhro School

บทนำ

สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สภาพสังคมมีความสลับซับซ้อน ทิศทางการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) หมุดหมายที่กำหนดในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 มีจำนวน 13 หมุดหมาย ซึ่งมีรายละเอียดมากกว่าในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะภายใต้สถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องนั้นเป็นการยากในการกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาให้มีรายละเอียดที่ชัดเจนในแผนพัฒนาระยะยาว เพราะยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาจำเป็นต้องมีการกำหนดและปรับปรุงให้สอดคล้องกับเงื่อนไขและปัจจัยแวดล้อมในช่วงเวลานั้น ๆ จึงจะสามารถนำไปปฏิบัติได้

อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุดังกล่าวยุทธศาสตร์ชาติจึงเป็นการกำหนดกรอบที่เป็นประเด็นหลักของการพัฒนาประเทศที่ครอบคลุมมิติต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนทั้งในเรื่องการพัฒนาฐานการผลิตและบริการการพัฒนากลุ่มเป้าหมาย และการพัฒนาในเรื่องกลไกและกฎระเบียบ รวมทั้งการพัฒนาทุนมนุษย์ ภายใต้การกำหนดและการยึดหลักการสำคัญของการพัฒนา ดังนั้น หมุดหมายการพัฒนาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 จึงประกอบด้วย 1) ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง 2) ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน 3) ไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าที่สำคัญของโลก 4) ไทยเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง 5) ไทยเป็นประตูการค้าการลงทุนและยุทธศาสตร์ทางโลจิสติกส์ที่สำคัญของภูมิภาค 6) ไทยเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ 7) ไทยมีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เข้มแข็ง มีศักยภาพสูงและสามารถแข่งขันได้ 8) ไทยมีพื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ ปลอดภัย เติบโตได้อย่างยั่งยืน 9) ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลง และมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอเหมาะสม 10) ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ 11) ไทยสามารถลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 12) ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูงมุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต และ 13) ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2565) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งเน้น ให้สถานศึกษาทุกแห่งมีระบบการประกันคุณภาพภายใน และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและการปฏิรูปการศึกษาของไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ดำเนินการมาเป็นระยะเวลาหลายปี การจัดการเรียนรู้อย่างมีสุขภาวะไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้ หากมีเพียงบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเป็นผู้ดำเนินการ โดย ประเวศ วะสี (2551) กล่าวว่า สุขภาวะ คือ สุขภาวะที่สมบูรณ์ทางจิต สังคมและจิตวิญญาณ หรือปัญญา เพราะการที่ประชาชนมีสุขภาวะที่ดี จะส่งผลให้การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติดีตามด้วย ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงให้ความสำคัญกับงานที่เกี่ยวข้องกับสุขภาวะเป็นอย่างยิ่ง ดังจะเห็นได้ว่าโครงการพระราชทาน ให้แก่ประชาชนในระยะแรก ๆ ล้วนเป็นโครงการด้านสาธารณสุข

ดังนั้น ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกัน อย่าผลักภาระให้เป็นหน้าที่ของโรงเรียนฝ่ายเดียว ปัจจุบันโรงเรียนส่วนใหญ่ขาดมิติที่สำคัญด้านครอบครัวและชุมชน เนื่องจากการจัดการศึกษาของประเทศทั้งลักษณะการดำเนินการ การบริหารจัดการเป็นแบบรวมศูนย์อำนาจ ผ่านลงไปที่เขตพื้นที่

การศึกษาทำหน้าที่กำกับดูแล ติดตามการดำเนินงานของโรงเรียน ส่วนพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนก็จะโยนภาระมาที่โรงเรียน เมื่อมีผลลัพธ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นก็จะโทษโรงเรียน โทษครู ซึ่งในความเป็นจริงทุกคนทุกฝ่ายจะต้องเข้ามามีส่วนร่วม โดยเป้าหมายต้องการเห็นการลดการรวบอำนาจจากส่วนกลางลงแล้วให้โรงเรียนมีอิสระในการพัฒนา ร่วมกันทำงานโดยดึงความร่วมมือจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนในการช่วยกันวางแผนช่วยดำเนินงานร่วมกับโรงเรียนมากขึ้น โดยต้องรีบคืนโรงเรียนให้กับชุมชน ซึ่งจะทำให้สามารถปัญหาเด็กและเยาวชนในปัจจุบันได้มาก โรงเรียนเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญของชาติ เพราะเป็นหน่วยงานที่ปฏิบัติกับเด็กโดยตรง และผลการจัดการศึกษาจะเป็นอย่างไรนั้นขึ้นกับการบริหารจัดการของโรงเรียนเป็นสำคัญ ภารกิจหลักของโรงเรียน คือ การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถและทักษะ ความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษา คือ ตามเกณฑ์มาตรฐานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์และความมีสุขภาวะอนามัยดี โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ได้ดำเนินการงานสุขภาวะอย่างต่อเนื่อง แต่ด้วยจำนวนบุคลากรต่อจำนวนนักเรียนในโรงเรียนที่ไม่สามารถดูแลสุขภาวะของนักเรียนได้อย่างทั่วถึง การดูแลสุขภาวะเป็นไปโดยรวมโดยครูประจำหอพักและครูผู้สอนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ขาดรูปแบบที่ดีในการจัดการด้านสุขภาวะของนักเรียน ประกอบกับสภาพทั่วไปของนักเรียนที่เป็นเด็กด้อยโอกาส เด็กกำพร้า เด็กที่ได้รับผลกระทบจากเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน การดูแลด้านสุขภาวะก็จะยากลำบากยิ่งขึ้น เพื่อให้นักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์มีสุขภาวะที่สมบูรณ์มากขึ้น มีความเจริญเติบโตเป็นไปตามเกณฑ์ที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด อย่างไรก็ตามแม้จะมีการดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ก็ยังขาดรูปแบบการบริหารงานด้านสุขภาวะที่มีประสิทธิภาพ โดยเน้นการประเมินแบบมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายให้เกิดรูปแบบการบริหารงานด้านสุขภาวะเพื่อส่งเสริมสุขภาวะ ดังนั้น ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารงานสุขภาวะของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จังหวัดแม่ฮ่องสอน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานสุขภาวะของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานสุขภาวะของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จังหวัดแม่ฮ่องสอน

3. ประเมินรูปแบบการบริหารงานสุขภาวะของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จังหวัดแม่ฮ่องสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 4 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา สำหรับตอบแบบสอบถามแบบปลายเปิด จำนวน 26 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ดำเนินการปีการศึกษา 2566

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

2.1 แบบตารางวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานสุขภาวะ

2.2 แบบสอบถามแบบสอบถามแบบปลายเปิดเพื่อถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานสุขภาวะของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละระยะตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานสุขภาวะของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน สรุปได้ดังนี้ 1.1 สภาพการบริหารบุคลากรในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีการบริหารแบบทั่วไปแบ่งหน้าที่ให้บุคลากรรับผิดชอบงานที่กำหนดให้ในฝ่ายต่าง ๆ บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจด้านวิชาการเกี่ยวกับสุขภาวะที่ลึกซึ้ง ขาดทักษะเกี่ยวกับสุขภาวะในการส่งเสริมให้นักเรียนมีสุขภาวะที่ดีมีความสุขทั้งร่างกายและจิตใจ ประกอบกับบุคลากรในโรงเรียนขาดการได้รับการกระตุ้นจิตสาธารณะ 1.2 การบริหารงานทั่วไปในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ด้านบรรยากาศในโรงเรียนต่างแยกกันทำงานของตนในส่วนที่รับผิดชอบ ขาดการประสานงานการร่วมมือกันทำงาน ครูช่วยเหลือนักเรียนในส่วนที่

ตนเองเป็นที่ปรึกษารับผิดชอบ และสภาพการบริหารงานด้านโภชนาการยังไม่มีการกำหนดกรอบแนวการบริหารงานด้านโภชนาการที่ชัดเจน ขาดบุคลากรที่ทำหน้าที่รับผิดชอบงานส่วนของโภชนาการโดยตรง ขาดระบบการประเมินตรวจสอบโดยนักโภชนา บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาวะ 1.3 การบริหารสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำแนกออกเป็น 2 ส่วน คือ งานด้านอาคารสถานที่และงานด้านความปลอดภัย ส่วนใหญ่ยังไม่มีการกำหนดแผนการพัฒนาอาคารสถานที่และความปลอดภัยในโรงเรียนที่ชัดเจนมากนัก เป็นเพียงการดูแลความสะอาดของโรงเรียนโดยทั่วไป โดยมีครูและนักเรียนร่วมกันรับผิดชอบในส่วนของหอพักนักเรียนในหอของตนเอง โดยแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ ด้านความปลอดภัยยังขาดรูปแบบการรณรงค์ที่ชัดเจนบางส่วนยังขาดงบประมาณในการจัดดูแลให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน 1.4 สภาพการบริหารงานชุมชนของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยทั่วไปโรงเรียนได้รับการสนับการสนับสนุนจากชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบ้างเป็นครั้งคราวตามวาระและโอกาส มีการจัดกิจกรรมร่วมกับปราชญ์ชาวบ้าน ในวาระโอกาสวันสำคัญทางศาสนาโรงเรียนได้มีการจัดกิจกรรมอยู่เป็นประจำแต่ยังขาดความร่วมมือของผู้ปกครองด้วยเหตุความยากลำบาก และความยากจนของผู้ปกครอง เหตุของผู้ปกครองของนักเรียนไม่ใช่ผู้ปกครองที่เป็นพ่อแม่ส่วนใหญ่มีญาติเป็นผู้ปกครอง 1.5 สภาพกระบวนการบริหารที่นำมาใช้การดูแลสุขภาวะในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ด้านการวางแผนโรงเรียนมีการทำแผนการปฏิบัติงานด้านสุขภาวะโดยทั่วไปแต่ยังไม่ได้คำนึงถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการจัดทำแผนสุขภาวะที่เกิดขึ้น ขาดทีมงานด้านสุขภาวะ ขาดการวางแผนงานต่าง ๆ บางโรงเรียนยังขาดการเชิญผู้แทนชุมชนเข้าร่วมจัดทำแผนสุขภาวะของนักเรียน ด้านการจัดองค์กร บางโรงเรียนมีการจัดให้มีฝ่ายงานสุขภาวะหรือฝ่ายโภชนาการที่ชัดเจนแต่บางโรงเรียนยังไม่มีการกำหนดฝ่ายการทำงาน เป็นการทำงานจากฝ่ายการบริหารงานทั่วไป โดยดึงครูและบุคลากรในโรงเรียนมาทำงาน มีผู้แทนหน่วยงานสาธารณะสุขเป็นที่ปรึกษาเป็นการเฉพาะรายกรณีเท่านั้น ยังไม่มีการจัดตั้งให้ผู้แทนหน่วยงานสาธารณสุขเป็นหนึ่งในคณะทำงาน ด้านการนำปฏิบัติ ผู้บริหารโรงเรียนได้กำหนดนโยบายการดำเนินงานด้านสุขภาวะตามวาระและโอกาส แต่ยังขาดโครงการสุขภาวะที่มีคุณภาพ ได้รับความร่วมมือจากคณะครูและบุคลากรหน่วยงานด้านสาธารณะสุข และผู้ปกครองของนักเรียนเป็นครั้งคราว ด้านการควบคุมมีการติดตามแผนและโครงการสุขภาวะของโรงเรียนเป็นครั้งคราวโดยโรงเรียนเองเป็นผู้ประเมิน แต่บางโรงเรียนยังขาดการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานทำเป็นลายลักษณ์อักษร ปัญหาการบริหารสุขภาวะ ที่เกิดขึ้น คือ การขาดรูปแบบในการบริหารสุขภาวะที่ชัดเจน

2. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานสุขภาวะของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยการรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) จำนวน 3 รอบ และรูปแบบการบริหารงาน สุขภาวะของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลักดังนี้ 1) ภารกิจที่ต้องดำเนินการ ได้แก่ งานบริหารงานบุคลากร งานบริหารทั่วไป งานบริหารสิ่งแวดล้อม และงานบริหารชุมชน และ2) กระบวนการบริหารมี 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การจัดองค์กร การนำปฏิบัติ และการควบคุม การบริหารงานสุขภาวะตามภารกิจที่ต้องดำเนินการทั้ง 4 งานนั้น แต่ละงานทุกงานจะต้องดำเนินการตามกระบวนการบริหารใน 4 ขั้นตอน

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารสุขภาวะของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ในด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความถูกต้องทั้งในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยได้อภิปรายรูปแบบการบริหารงานสุขภาวะของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่มีองค์ประกอบหลัก 2 องค์ประกอบ คือ 1) ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานสุขภาวะของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จังหวัดแม่ฮ่องสอน สรุปได้ดังนี้ 1.1 สภาพการบริหารบุคลากร มีการแบ่งภาระหน้าที่ให้บุคลากรรับผิดชอบงานที่กำหนดให้ในฝ่ายต่าง ๆ แต่บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาวะขาดทักษะเกี่ยวกับ สุขภาวะในการส่งเสริมให้นักเรียนทั้งร่างกายและจิตใจ และขาดการได้รับการกระตุ้นจิตสาธารณะ 1.2 การบริหารงานทั่วไป พบว่า ด้านบรรยากาศในโรงเรียนต่างแยกกันทำงานของตนในส่วนที่รับผิดชอบขาดกระบวนการทำงานเป็นทีม และสภาพการบริหารงานด้านโภชนาการยังไม่มีการกำหนดกรอบการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ขาดบุคลากรที่รับผิดชอบงานโภชนาการโดยตรง ขาดระบบการกำกับติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับสุขภาวะ 1.3 การบริหารสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน พบว่า ขาดการกำหนดแผนการพัฒนาอาคารสถานที่และความปลอดภัยในโรงเรียนที่ชัดเจน ด้านความปลอดภัย พบว่าขาดรูปแบบการรณรงค์ที่ชัดเจน 1.4 สภาพการบริหารงานชุมชน พบว่าได้รับการสนับการสนับสนุนจากชุมชนร่วมกับปราชญ์ชาวบ้าน ในวาระโอกาสวันสำคัญทางศาสนาและการจัดกิจกรรมของโรงเรียนเป็นครั้งคราว ด้วยเหตุการยากลำบากทางคมนาคมและความหลากหลายทางชนชาติพันธุ์ 1.5 สภาพกระบวนการบริหารที่นำมาใช้การดูแลสุขภาวะในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จังหวัดแม่ฮ่องสอน ด้านการวางแผนโรงเรียนมีการทำแผนการปฏิบัติงานด้านสุขภาวะโดยทั่วไปแต่ยังไม่ได้คำนึงถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ในการจัดทำแผนสุขภาวะ

ที่เกิดขึ้น ด้วยเหตที่ยังขาดทีมงานด้านสุขภาวะ ขาดการวางแผนงานต่าง ๆ และบางโรงเรียนยังไม่มีการจัดตั้งให้ผู้แทนหน่วยงานสาธารณะสุขเป็นหนึ่งในคณะทำงาน ด้านการนำปฏิบัติ ผู้บริหารโรงเรียนได้กำหนดนโยบายการดำเนินงานด้านสุขภาวะตามวาระและโอกาส แต่ยังขาดโครงการ สุขภาวะที่มีคุณภาพ ได้รับความร่วมมือจากคณะครูและบุคลากรหน่วยงานด้านสาธารณะสุข และผู้ปกครองของนักเรียนเป็นครั้งคราว ด้านการควบคุมมีการติดตามแผนและโครงการสุขภาวะของโรงเรียนเป็นครั้งคราว โดยโรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินเอง จากสภาพปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิศิษฎ์ กั้นหยั่นทอง (2559) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารงานสุขภาวะของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า จากสภาพการบริหารงานสุขภาวะของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ควรมีการปรับปรุงแก้ไขระบบบริหารงานสุขภาวะของโรงเรียน โดยการใช้กระบวนการบริหารงาน 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การจัดองค์การ การนำปฏิบัติ และควบคุมการปฏิบัติงาน โดยแต่ละขั้นตอนควรได้ดำเนินการดังนี้ 1. ขันการวางแผน (Planning) การบริหารงานสุขภาวะของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรดำเนินการดังนี้ 1.1 จัดทำการวิเคราะห์ศักยภาพของโรงเรียนในด้านที่เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคต่าง ๆ หากโรงเรียนจะดำเนินงานสุขภาวะของโรงเรียน 1.2 นำผลการวิเคราะห์ตามข้อ 1 มาเป็นข้อมูลสำหรับการจัดทำแผนงานสุขภาวะของโรงเรียน โดยการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา หรือปีงบประมาณ หรือจัดทำแผนระยะ 3-5 ปี 1.3 การจัดทำแผนสุขภาวะของโรงเรียนควรได้รับความร่วมมือจากผู้แทนครูและบุคลากรภายในโรงเรียน ผู้แทนจากหน่วยงานสาธารณสุข ผู้แทนชุมชน ผู้แทนผู้ปกครอง และผู้แทนหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอยู่ในพื้นที่นั้น ๆ โดยการจัดตั้งเป็นคณะกรรมการดำเนินงานสุขภาวะของโรงเรียน
2. ขั้นการจัดองค์การ (Organizing) เพื่อการบริหารงานสุขภาวะของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อการใช้ดำเนินงานสุขภาวะของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนควรดำเนินการดังนี้ 2.1 จัดตั้งแผนกหรืองานสุขภาวะของโรงเรียนให้ชัดเจน 2.2 จัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านสุขภาวะมาทำหน้าที่ดำเนินงานสุขภาวะของโรงเรียนเป็นการเฉพาะ 2.3 จัดให้มีงบประมาณเพเพื่อการดำเนินงานสุขภาวะของโรงเรียนให้ชัดเจน 2.4 กำหนดบทบาทหน้าที่ของงานสุขภาวะของโรงเรียนให้ชัดเจน 2.5 จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานสุขภาวะโดยมีผู้แทนจากหน่วยงานสาธารณสุขผู้แทนคณะครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน และผู้แทนหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อ 3. ขั้นการนำปฏิบัติ (Leading) เพื่อการบริหารงานสุขภาวะของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ การนำปฏิบัติ (Leading) บริหารงานสุขภาวะของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามแผนหลังจากที่มีการจัดแผนกหรือฝ่ายทำงานสุขภาวะของโรงเรียนเสร็จเรียบร้อยแล้ว

ผู้บริหารโรงเรียนนับว่าเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการนำคณะกรรมการและผู้ที่รับผิดชอบงานสุขภาวะของโรงเรียนลงมือปฏิบัติงานตามแผน โดยผู้บริหารควรดำเนินการดังนี้ 3.1 เตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบให้มีความพร้อม 3.2 กำหนดแนวทางปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน 3.3 ประสานแผนงานและประสานงานให้เรียบร้อยก่อนลงมือปฏิบัติ 3.4 ผู้บริหารมีการนิเทศหรือติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง 3.5 ผู้บริหารสร้างขวัญและกำลังใจผู้ปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ 4. ขั้นตอนการควบคุมการปฏิบัติงาน (Controlling) การควบคุมการปฏิบัติใด ๆ ย่อมมีความสำคัญต่อความสำเร็จของงาน ซึ่งการควบคุมการปฏิบัติงานเป็นการดำเนินการเพื่อให้ทราบความก้าวหน้าและปัญหาการปฏิบัติงานในระหว่างมีการดำเนินงานตามแผน หากพบปัญหาจะได้ช่วยให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานสามารถแก้ไขได้ทันท่วงทีอันจะนำไปสู่การบรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้ าหมายที่กำหนดไว้ ดังนันในการควบคุมการปฏิบัติงานสุขภาวะของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โรงเรียนควรดำเนินการดังนี้ 4.1 มีแผนการนิเทศและติดตามงานที่ชัดเจน 4.2 มีการประเมินผลการดำเนินงานใน 2 ลักษณะ คือ ประเมินผลในระหว่างการดำเนินการเพื่อการปรับปรุงวิธีการปฏิบัติ และประเมินผลหลังการปฏิบัติงานเสร็จสิ้นเพื่อให้ทราบผลการปฏิบัติงาน แล้วนำผลการปฏิบัติงานมาวิเคราะห์เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาวิธีการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นจากสภาพปัจจุบันและปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยคิดว่าจำเป็นต้องมีการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ โดยการวิเคราะห์สภาพปัญหา (SWOT Analysis) ที่สรุปได้ทุกประเด็นเพื่อจะได้รับทราบจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของของสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารงานสุขภาวะในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จังหวัดแม่ฮ่องสอนที่ผ่านมา เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดแผนงาน โครงการ และกิจกรรมในการบริหารงานสุขภาวะในโรงเรียนให้บรรลุผลตามเป้าประสงค์ที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น 2. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานสุขภาวะของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยการรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) จำนวน 3 รอบ และรูปแบบการบริหารงานสุขภาวะของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จังหวัดแม่ฮ่องสอนที่ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลักดังนี้ 1) ภารกิจที่ต้องดำเนินการ ได้แก่ งานบริหารงานบุคลากร งานบริหารทั่วไป งานบริหารสิ่งแวดล้อม และงานบริหารชุมชน และ 2) กระบวนการบริหาร มี 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การจัดองค์กร การนำปฏิบัติ และการควบคุม การบริหารงานสุขภาวะตามภารกิจที่ต้องดำเนินการทั้ง 4 งานนั้น แต่ละงานทุกงานจะต้องดำเนินการตามกระบวนการบริหารใน 4 ขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุรัชยา น้อยสกุล. (2562). ผลการวิจัย พบว่า 1) การพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนในภาพรวมและ

รายด้านอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และ4) ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนในสถานศึกษาได้ร้อยละ 97.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลของการพัฒนาดังกล่าวจึงเป็นแนวทางสำคัญสำหรับการบริหารงานสุขภาวะของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ทวีพันธ์ เยาวไสย (2563) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารสุขภาวะภายในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการส่งเสริมสุขภาวะในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก สำหรับสภาพที่พึงประสงค์ของการส่งเสริมสุขภาวะภายในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านการส่งเสริมสุขภาวะในโรงเรียน มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านคนมีสุขภาวะ ส่วนด้านที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมสุขภาวะในชุมชนและสังคม 2. แนวทางการส่งเสริมสุขภาวะในโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ประกอบด้าน 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) ความมุ่งหมาย 3) แนวทางการส่งเสริมสุขภาวะในโรงเรียน แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 3.1) ด้านคนมีสุขภาวะ 3.2) ด้านการส่งเสริมสุขภาวะในโรงเรียน 3.3) ด้านการส่งเสริมสุขภาวะในสิ่งแวดล้อม 3.4) ด้านการส่งเสริมสุขภาวะในชุมชนและสังคม 4) กลไก และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ โดยผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารส่งเสริมสุขภาวะภายในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์โดยรวมมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก จากผลการพัฒนาดังกล่าวมีกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานที่สอดคล้องกับการดำเนินงานโครงการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนที่มีกระบวนการดำเนินงานตามแนวคิดวงจรคุณภาพ PDCA ด้วยเหตุผลและความจำเป็นเพราะเป็นการปลูกฝังทัศนคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพอนนามัยทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัยและระดับชั้นพร้อมเป็นพลเมืองดีมีคุณภาพตามนโยบายของสำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2548, น.16) ที่ให้โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนหรือโรงเรียนสุขภาวะเป็นจุดเริ่มต้นของความเป็นอยู่อย่างมีสุขภาพดี ไม่เพียงแต่นักเรียนเท่านั้น แต่เพื่อชุมชนทั้งมวล โรงเรียนทุกแห่งสามารถพัฒนาให้เป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาวะได้ มีการปรับแนวคิดด้านการศึกษาและแนวทางการประสานงานระหว่างครอบครัว ชุมชน กลุ่มหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อให้นักเรียน ชุมชนมีสุขภาพที่ดี มีความสามารถในกระบวนการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกันกับท้องถิ่น เช่น การพัฒนาทักษะ และความสามารถในการตัดสินใจปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพและเพื่อให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วม โดยมีภาคีด้านสุขภาพและ

การพัฒนาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ซึ่งโรงเรียนสุขภาวะมี 5 องค์ประกอบคือ (1) ผู้เรียนเป็นสุข (2) โรงเรียนเป็นสุข (3) สภาพแวดล้อมเป็นสุข (4) ครอบครัวเป็นสุข และ (5) ชุมชนเป็นสุข ทั้ง 5 องค์ประกอบมีความมีความเกี่ยวเนื่องและส่งผลต่อกัน 3. ผลการประเมินรูปแบบพบว่า ในด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง ทั้งในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะของ มิญช์มนัส วรรณมหินทร์ สลางสิงห์. (2564). ประกอบด้วย 1) หลักการและเหนุผล 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) โครงสร้างและเนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการดำเนินงาน 5) แนวทางการวัดและประเมินรูปแบบ และ 6) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นไปได้ของรูปแบบอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้จากสภาพปัจจุบันและปัญหา การพัฒนา และการประเมินรูปแบบการบริหารงานสุขภาวะในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จังหวัดแม่ฮ่องสอนโดยรวม จะบรรลุผลตามเป้าประสงค์ด้วยดีต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนต้องมีวิสัยทัศน์และให้ความสำคัญด้านการส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัย ของ สมศิริ นนทสวัสดิ์ศรี และนิศารัตน์ ให้โก่ (2555) พบว่า การที่ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์เรื่องสุขภาพและให้ความสำคัญด้านการส่งเสริมสุขภาพ จะเป็นแม่แบบให้บุคลากรของโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ปฏิบัติงานตามนดยบายอย่างชัดเจน

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การบริหารงานสุขภาวะของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ควรมีการปรับปรุงแก้ไขระบบบริหารงานสุขภาวะของโรงเรียน โดยการใช้กระบวนการบริหารงานที่มี 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การจัดองค์การ การนำปฏิบัติ และควบคุมการปฏิบัติงาน ผู้บริหารโรงเรียนจึงเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการนำคณะกรรมการและผู้ที่รับผิดชอบงานสุขภาวะของโรงเรียนลงมือปฏิบัติงานตามแผน โดยมีแผนการนิเทศและติดตามงานที่ชัดเจนมีการประเมินผลการดำเนินงานใน 2 ลักษณะ คือ ประเมินผลในระหว่างการดำเนินการ เพื่อการปรับปรุงวิธีการปฏิบัติ และประเมินผลหลังการปฏิบัติงานเสร็จสิ้น เพื่อให้ทราบผลการปฏิบัติงาน แล้วนำผลการปฏิบัติงานมาวิเคราะห์เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาวิธีการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น และสามารถนำผลสรุปดำเนินการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้ 1) ผู้บริหารโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จังหวัดแม่ฮ่องสอน ควรได้มีการทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานสุขภาวะของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จังหวัดแม่ฮ่องสอน แล้วประเมินว่านักเรียนมีความพึงพอใจสภาพความเป็นอยู่ใน

โรงเรียนมากน้อยเพียงใด และ 2) ศึกษาปัจจัยส่งเสริมการบริหารงานสุขภาวะในโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมอนามัย. (2548). *โครงการพัฒนาบริการสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์สำหรับวัยรุ่นในปี 2549.* นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.

ประเวศ วะสี. (2551, 14 มิถุนายน). *สุขภาวะทางปัญญา.* มติชนรายวัน.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) (24 ตุลาคม 2565) ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 139 ตอนพิเศษ 258 ง หน้า 26-138.

ทวีพันธ์ เยาวไสย. (2563). *การพัฒนาแนวทางการบริหารส่งเสริมสุขภาวะภายในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์.* บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

มิญช์มนัส วรรณมหินทร์ สลางสิงห์. (2564). *การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา.* บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุรัชยา น้อยสกุล. (2562). *ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมสึกษา เขต 34 จังหวัดแม่ฮ่องสอน.* บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุวิศิษฏ์ กั้นหยั่นทอง. (2559). *รูปแบบการบริหารงานสุขภาวะของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้.* บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

สมศิริ นนทสวัสดิ์ศรี และนิศารัตน์ ให้โก๋. (2555). *รูปแบบการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทองของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาโรงเรียนวัดสุรรณคีรี.* วารสารเกื้อการุณย์, 19(1), 55-70.

